

ДОТРИМАННЯ ДІДЖИТАЛ-ЕТИКЕТУ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА

Мозгова С.В., старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО (м. Біла Церква Київської обл.)

Ковідна пандемія, повномасштабне вторгнення військ росіян на територію України, цифровізація суспільства призвели до зміни парадигми освітнього процесу. Все більш впевненою є орієнтація на європейські стандарти та умови ринку праці, а відповідно і на курс «освіта впродовж життя». XXI століття є епоєю інформаційних технологій і тому диктує свої правила. Одним із пріоритетних завдань сучасної педагогічної науки на сьогодні постає реформування системи освіти відповідно до європейських норм, а відтак до перегляду й удосконалення підходів до підготовки кваліфікованого робітника, що стає як ніколи актуальним.

Курс орієнтації у розвитку освіти було визначено у 2006 р. рекомендаціями щодо ключових компетенцій навчання впродовж життя ухваленими Європарламентом та Єврокомісією (Recommendation of the European Parliament and of the Council on Key Competences for Lifelong Learning)[4]. Однією із ключових 8 компетенцій поданих у документі є цифрова, яку трактують як активне використання технологій інформаційного суспільства для роботи, відпочинку та спілкування. Керівні органи Європейського Союзу постійно підвищували вимоги стосовно цифрових компетенцій. Зокрема, в рекомендаціях Ради ЄС про ключові компетенції навчання впродовж життя від 18 травня 2018 р.[1] більш детально було визначено зміст цифрових компетенцій, що охоплював: інформаційну грамотність; навички цифрового спілкування та співпраці; медіаграмотність; уміння створювати цифровий контент (включаючи програмування); безпеку (включаючи цифровий комфорт / добробут та компетенції, пов'язані з кібербезпекою); знання питань, пов'язаних з інтелектуальною власністю; навички розв'язання проблем; критичне мислення. В Україні лише нещодавно фахівці та експерти почали наголошувати на актуальності такого поняття як цифровий комфорт / добробут (wellbeing) [5], що

стає просто неможливим без чіткого визначення та трактування діджитал-етикету, правил цифрового етикету. В умовах розширення можливостей цифрового суспільства дослідження діджитал-етикету, що визначає ціннісні установки та нормативи для учасників мережевих комунікацій на всіх рівнях взаємодії постає особливо актуальним. Поняття *діджитал-етикет (Digital Ethics)*, *цифровий етикет* трактуємо як набір правил та норм поведінки в цифровому середовищі прийнятному в суспільстві.

Історія даного поняття розпочинається терміном *нетикет або netiquette* – це слово, що походить від злиття англійського слова «network» (мережа) і французького «etiquette» (етикетка), тобто правила поведінки у мережі. Його виникнення пов'язують із виходом книги Вірджинії Ши «Нетикет» (1994 р), де вперше описано правила поведінки у мережі. Книга містила 10 рекомендацій про те, як поводити себе у кіберпросторі. Попри свою новизну і позитивні функції, нетикет містив і недоліки – це відсутність немовних компонентів, тобто при спілкуванні через мережу втрачалася можливість невербального спілкування і все інформаційне навантаження повністю лягало на текст. З метою компенсування даного дефекту з'явилися піктограми, що виражали емоції буквами, цифрами та розділовими знаками в алфавіті і частково вирішували проблему невербальних взаємодій. У XXI столітті продовжується розвиток цифрових технологій і поняття нетикет набуває нових функцій, з'являються веб-деталі та функції другого покоління, але онлайн-етикет двохтисячних років все ще розглядається експертами як набір конкретних правил поведінки в інтернеті. І лише через стрімке розповсюдження пандемії COVID-2019, що вплинула майже на усі сфери життя, цифрова компетентність, і виміри її безпеки з чітко прописаними принципами цифрової взаємодії, постає як одна із найголовніших загальнопрофесійних компетентностей, яку необхідно розвивати у кваліфікованого робітника орієнтованого на європейські стандарти.

Ще у 2017 р., крім робочої рамки цифрової компетентності громадян ЄС, був розроблений відповідний документ для педагогів – European Digital Competence Framework for Educators DigCompEdu [5]. У ньому визначено шість

пріоритетних сфер цифрової компетентності педагогів. Одними з найголовніших стали: позиціонування професії (використання цифрових технологій для спілкування, співпраці та підвищення кваліфікації) та сприяння розвитку цифрових компетентностей учасників освітнього процесу (надання можливості творчо та відповідально використовувати цифрові технології стосовно інформації, комунікації, змісту, створення, комфорту / благополуччя та вирішення проблем) [2, с. 16]. Зазначимо, що підвищення освіченості з питань діджитал-етикету постає на часі, адже, у зв'язку з воєнним часом і високими вимогами до працівників, освітянська спільнота змушена була переорієнтуватися на дистанційний формат. Жива комунікація перейшла у формат віртуальної з застосуванням електронної пошти, месенджерів, соціальних мереж, чатів, онлайн-зустрічей. В такому інформаційному полі необхідно дотримуватися принципів комфортної цифрової взаємодії.

У 2020 р. запрацювала національна онлайн-платформа «Дія. Цифрова освіта». Створено більше 50 освітніх серіалів із цифрової грамотності, до яких громадяни мають вільний доступ. Існує спеціальний тест на визначення рівня цифрової компетентності «Цифрограм», що запрацював у 2021 р., а на сьогодні має вже такі варіації: Цифрограм 2.0 для громадян, Цифрограм для вчителів, Цифрограм для держслужбовців, Цифрограм для медичних працівників.

У 2022 р. запрацював офіційний чат-бот «Цифрограм. Твоя кібергігієна» (@digigram_ua_bot) проекту «Цифрограм – перевірка рівня вашої цифрової грамотності та нові знання» у телеграмі. Чат-бот має тестування з тем:

1. Тест на загальні знання.
2. Соціальні мережі та месенджери.
3. Соціальна інженерія.
4. Шкідливе програмне забезпечення.
5. Безпека пристроїв.
6. Використання паролів.
7. Цифровий етикет.

Тест «Цифровий етикет», складається з 10 питань, відповідь на які необхідно дати за 8 хв, після кожної з них фіксується правильна з відповідним поясненням. Але чи достатньо лише таких кроків для висвітлення теми питання? Адже, робота з прищеплення принципів діджитал-етикету в Україні ведеться стихійно, не структуровано, лише деякі заклади освіти розробили пам'ятки з дотримання цифрового етикету чи проводять спеціальні майстер-класи. Тому актуальним як ніколи постає системне проведення спеціальних майстер-класів, курсів підвищення кваліфікації не лише для педагогів професійного навчання, що безпосередньо задіяні у освітньому процесі кваліфікованих робітників, а й передача досвіду із викладання таких дисциплін безпосередньо у заклади професійної (професійно-технічної) освіти.

Отже, прогнозуємо необхідність введення спеціальних тем чи спецкурсів не лише з цифрової грамотності, а й цифрового етикету як важливої її складової, оскільки за матеріалами ЮНЕСКО, головне завдання освіти дорослих забезпечити людину комплексом знань і вмінь для активного творчого життя в сучасному суспільстві. І цифровий етикет як новий тип етикету, що визначає правила культури спілкування і ґрунтується на встановлених стандартах спілкування та обміну інформацією в науковому та діловому середовищах, допоможе у розвитку загальнопрофесійних компетентностей кваліфікованого робітника у цифрову еру.

Список використаних джерел

1. Андрійченко Ж.О., Близнюк Т.П., Майстренко В.О. Digital-етикет та комунікації: тенденції та вимоги сьогодення. Економіка та суспільство, 2021. №34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/983/941>
2. Мандрагеля В.А. Науково-методична компетентність педагога в умовах пандемії та діджиталізації: світовий досвід та українські реалії. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, 2021. Випуск 45. С. 170-178.

3. On key competences for lifelong learning (Council Recommendation). (22 May 2018). 2018/C 189/01. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7)
4. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC) URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>
5. Redecker C., Punie, Y. (Ed.) (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators DigCompEdu. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466>